

УДК 336.225

Адаптація досвіду розвинених країн та основні напрями вдосконалення обслуговування великих платників податків

Кудріна О.Ю.

доктор економічних наук,
доцент, завідувач кафедри економіки та бізнесу
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

Саєнко О.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічної служби,
та управління навчальними та соціальними закладами,
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

У статті проаналізовано досвід розвинених країн: Австралії, Великобританії, Норвегії, Нідерландів, які запроваджували заходи, які сприяли зміцненню податкової системи країни, посиленню контролю над сплатою обов'язкових платежів і, зрештою, зниженню рівня бюджетного дефіциту. Розглянуто критерії ідентифікації ВПП, які відрізняються залежно від країни господарювання, опираючись на національні особливості та умови, а також на рішення уряду щодо того, де слід провести межу між «великими» та «невеликими» платниками.

Ключові слова: великі платники, податки, податковий сервіс, податкові органи.

Кудрина О.Ю., Саєнко О.А. АДАПТАЦИЯ ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ОБСЛУЖИВАНИЯ КРУПНЫХ НАЛОГОПЛАТЕЛЬЩИКОВ

В статье проанализирован опыт развитых стран: Австралии, Великобритании, Норвегии, Нидерландов, которые внедряли меры, способствовавшие укреплению налоговой системы страны, усилению контроля над уплатой обязательных платежей и, наконец, снижению уровня бюджетного дефицита. Рассмотрены критерии идентификации БПН, которые отличаются в зависимости от страны хозяйствования, опираясь на национальные особенности и условия, а также на решение правительства о том, где следует провести границу между «большими» и «небольшими» плательщиками.

Ключевые слова: крупные плательщики, налоги, налоговый сервис, налоговые органы.

Kudrina O.Y., Saienko O.A. ADAPTATION OF DEVELOPED COUNTRIES EXPERIENCE AND THE MAIN DIRECTIONS OF IMPROVING THE SERVICING OF LARGE TAXPAYERS

The article analyzes the experience of the developed countries: Australia, Great Britain, Norway, the Netherlands, which introduced measures that promote the strengthening of the tax system of the country, strengthening control over the payment of mandatory payments and, finally, reducing the level of budget deficits. The WFP identification criteria differ, depending on the country of management, based on national characteristics and conditions, as well as on the government's decision on where to draw a line between "big" and "small" payers.

Keywords: large payers, taxes, tax service, tax authorities.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Запорукою повноцінного надання державою суспільних благ є реалізація фіскального потенціалу податків і, як наслідок, наповнення бюджету. У вирішенні цього завдання домінує не податок, а суб'єкт – платник, на якого покладається відповідальність за перерахування обов'язкових платежів до бюджету. Проте його поведінка формується під впливом різних факторів, зокрема й тих, що зумовлюють порушення податкової дисципліни. Зростаючі потреби держави у фінансових ресурсах та активізація поведінки платників, що відхиляється від прийнятих у

суспільстві ціннісно-нормативних стандартів, суттєво актуалізували питання щодо вдосконалення взаємодії фіскальних органів із тими категоріями платників податків, які більшою мірою наповнюють бюджет держави, а саме з великими платниками. Водночас реалізація основних напрямів модернізації Державної фіскальної служби України, а також упровадження передових європейських стандартів взаємодії з платниками податків зумовили посилення сервісно-партнерського складника роботи податкових органів, виражене у супроводженні особливих суб'єктів податкових відносин – великих платників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх двох десятиліть вітчизняна наука узагальнила національний та зарубіжний досвід функціонування податків, сприявши формуванню в Україні податкової системи, яка б відповідала сучасним засадам ринкового господарювання і ґрунтувалася на принципах, запропонованих свого часу А. Смітом та А. Вагнером.

Положення, сформульовані такими українськими науковцями, як В. Андрущенко, Ю. Іванов, А. Крисоватий, В. Мельник, А. Соколовська, Л. Тарангул, О. Тимченко, стали основою побудови вітчизняної системи оподаткування і теоретичною базою наукових пошуків у сфері адміністрування податків. Однак у сучасних умовах більшу увагу вчених привертають питання визначення правосуб'єктності платників податків, їх внесок у розвиток національної економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак слід зауважити, що, незважаючи на вагомість науково-методологічних розробок у даній галузі, вони не охоплюють усього кола проблем, що стосуються обслуговування великих платників податків. Практика адміністрування податків, що сплачуються великими платниками, головним чином ґрунтується на досвіді розвинених країн та сформована відповідно до рекомендацій міжнародних організацій. Це підкреслює важливість вивчення прагматики супроводження великих платників податків в Україні для його подальшого вдосконалення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз досвіду розвинених країн та його адаптація в українській реалії обслуговування великих платників податків.

Для реалізації поставленої мети в роботі визначено такі завдання:

- узагальнити зарубіжний досвід ідентифікації та обслуговування ВПП;
- визначити критерії ідентифікації ВПП, які відрізняються залежно від країни господарювання;
- обґрунтувати напрями вдосконалення сервісу великих платників податків в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія створення спеціалізованих податкових офісів з обслуговування великих платників почалася ще в 50-х роках минулого століття, коли країни – члени ОЕСР запровадили спеціальний вид податкового контролю і звітності для великого бізнесу, тобто підпри-

ємств, які оперували значними фінансовими ресурсами.

У подальшому до них приєдналися й держави з перехідною економікою, податкова стратегія розвитку яких передбачала розгортання податкових офісів, відповідальних за повнофункціональне обслуговування великих платників. Дану ініціативу в 1980-х роках було підтримано експертами МВФ.

Такі заходи повинні були сприяти зміцненню податкової системи країни, посиленню контролю над сплатою обов'язкових платежів і, зрештою, зниженню рівня бюджетного дефіциту [5].

Відтоді запровадження ООВП стало одним із критеріїв оцінки ефективності податкової системи країни та, відповідно, діяльності її головного податкового відомства.

Одними з перших країн, в яких було реалізовано підхід до впровадження фіскальними органами функціонального обслуговування платників податків за сегментами, стали Австралія і Великобританія [4, с. 41].

Оскільки системи адміністрування податків Австралії, Великобританії, Норвегії та Нідерландів характеризуються високим рівнем розвитку й ефективності, саме досвід організації податкового супроводження ВПП у цих країнах заслуговує на увагу.

Критерії ідентифікації ВПП відрізняються залежно від країни господарювання, опираючись на національні особливості та умови, а також на рішення уряду щодо того, де слід провести межу між «великими» та «невеликими» платниками. Тим не менше, найбільш поширеними критеріями віднесення до складу ВПП або постановки на облік до офісів по роботі з великими платниками (незалежно від розміру підприємства) у розвинених країнах є такі: обсяг товарообороту або сукупний дохід; вартість активів; загальна сума сплачених податків; приналежність до конкретного виду економічної діяльності; зовнішньоекономічна діяльність або перебування під іноземним управлінням; чисельність найманих працівників [6, с. 85].

При цьому найбільш поширеними критеріями для набуття компанією статусу великого платника у країнах – членах ОЕСР є товарооборот, чисельність найманих працівників, величина активів, дохід, обсяг сплачених податків та вид економічної діяльності. Зокрема, великих платників за критерієм товарообороту ідентифікують у 68,97% країн, що входять до ОЕСР, а за видом економічної діяльності – 51,72% таких країн (табл. 1).

Таблиця 1

Кількісний розподіл країн – членів Організації економічного співробітництва та розвитку за критеріями ідентифікації великих платників (ґрунтується на даних 29 країн – членів ОЕСР) [6]

Критерій	Кількість країн, що законодавчо затвердили вказаний критерій	Частка країн, що законодавчо затвердили вказаний критерій, %
Товарообіг	20	68,97
Вид економічної діяльності	15	51,72
Чисельність найманих працівників	5	17,24
Величина активів	3	10,34
Дохід	4	13,79
Обсяг сплачених податків	3	10,34
Інші критерії	8	27,59

На відміну від критеріїв, затверджених в Україні, розвинені країни віддають перевагу двом іншим показникам – приналежності підприємства до певної галузі економіки та розміру його товарообороту. Разом із цим за критерієм доходу великих платників ідентифікує лише 13,79% розглянутих країн.

Показник товарообороту взято за основу під час визначення великих платників і в Австралії, де великими корпоративними платниками податків визнаються компанії з обсягом річного товарообороту понад 250 млн. австр. дол. До них належать, як правило, державні відомства, товариства, трастові та пенсійні фонди.

Особливості функціонування Австралійського податкового офісу (АПО) доцільно врахувати під час удосконалення механізму супроводження великих платників в Україні.

Дана модель забезпечує основу для оцінки ризиків ухилення від оподаткування, виявлення причин недотримання податкового законодавства, визначення рівня співпраці платників податків та розроблення заходів згідно з характером та рівнем оціненого ризику. Поряд із цим упродовж останніх років АПО активізував роботу щодо побудови партнерських відносин із великими платниками, особливо тими, що визначені як «ключові». Ці відносини спрямовані на підтримку повного і відкритого вирішення спірних питань в оподаткуванні й виявлення та пом'якшення податкових ризиків у «режимі реального часу». Цей підхід демонструє те, що хоча більшість платників податків не має намірів ухилятися від оподаткування, постійний моніторинг їх діяльності лише сприятиме усуненню податкових колізій.

Для посилення співпраці з великими платниками АПО запровадив низку ініціатив, найвизначнішою з яких є «Форвардні договори

про дотримання вимог» (Annual Compliance Arrangements – ACAs). Ці заходи спрямовані на ключових платників податків і забезпечують вищий рівень доступу до АПО. ACAs було вперше запроваджено в 2008 р. У 2012 р. для поліпшення податкового адміністрування великих платників при ACAs було також утворено Комітет із нагляду. З часом АПО переглянув критерії для відбору великих платників, що підлягають участі в ACAs.

На початку ці заходи охоплювали 50 найбільших господарюючих суб'єктів, обраних виключно за обсягом товарообороту. Нині лише ключові платники є учасниками ACAs.

Управління ACAs здійснюється переважно сервісними підрозділами АПО, які утворюють матричну структуру, організовану за типом податку та ринкового сегменту. Зокрема, відділ непрямого оподаткування відповідає за адміністрування акцизного та інших податків на споживання, відділ публічних товариств та міжнародних організацій – корпоративного податку та рентної плати, відділ приватних товариств та заможних громадян – за управління податками, що справляються з винагород найманим працівникам (fringe benefit taxes).

Австралійський податковий офіс також диференціює свій підхід до обслуговування великих платників згідно з категоріями ризику (платники з високим, середнім, низьким рівнями ризику, ключові платники), оцінка якого проводиться завдяки Платформі диференціації ризиків (Risk Differentiation Framework) – інструменту моделювання, який формує ризиковий профіль платника податку.

Робота з оцінки ризиків проводиться щороку протягом липня-листопада. На початку АПО моделює ефект від недотримання платниками податкового законодавства. Для кожного податку він визначається окремо.

Після завершення розрахунків ВПП включають до групи платників із високими показниками або до групи з низькими. Відповідно, платник, порушення податкового законодавства яким призведе до суттєвих утрат для бюджету, може класифікуватися як «ключовий платник» або «платник з високим рівнем ризику» залежно від його схильності до ухилення від оподаткування.

Наступним кроком є проведення оцінки схильності ВПП із високими показниками до порушення податкових норм. Цей процес передбачає аналіз усієї наявної інформації про платника податку, його зовнішнього середовища та потенційних ризиків. Для цього в АПО створено спеціальну базу даних, доступ до якої відкритий через один із сайтів податкового офісу. При цьому основні фактори, що враховуються під час оцінки ризиковості платника податку, включають його податкову історію, середні податкові ставки, особливості управління. Команда, відповідальна за визначення рівня ризиковості платника, формує деталізований звіт щодо рейтингу ВПП за рівнем ризику та, відповідно, присвоєної категорії ризику. За наявності зауважень із боку платника податків інспектор може внести зміни до звіту та сформулювати кінцевий висновок щодо того, яку кваліфікацію присвоїти даному ВПП – «ключовий платник», «платник із високим рівнем ризику», «платник із середнім рівнем ризику», «платник із низьким рівнем ризику» [7].

Поряд із великими платниками-підприємствами окремі групи платників в Австралії становлять також багаті особи (резиденти, які у тому числі разом із бізнес-партнерами володіють чистими активами вартістю понад 5 млн. дол. США) та заможні особи, які володіють чистими активами вартістю понад 30 млн. дол. США [8].

Організувавши роботу за принципом, що платники податків виконують свій податковий обов'язок сумлінно, в АПО, однак, усвідомлюють, що не всі платники є сумлінними. Саме тому для підвищення рівня дотримання ними податкового законодавства податкові органи в Австралії застосовують два різних підходи до оподаткування заможних осіб: рекомендаційний, який полягає у проведенні діяльності, спрямованої на заохочення платника або його представника до сумлінного виконання податкового обов'язку; активний підхід – контроль достовірності інформації та застосування приписів податкового законодавства.

Саме ризик-орієнтований підхід до роботи з ВПП в Австралії є найбільш актуальним

для України й особливо важливим із практичного погляду, адже дасть змогу сконцентрувати зусилля працівників органів ЦО з ОВП на взаємодії з тими великими платниками, яким притаманний найвищий ступінь ризику, усуваючи при цьому необхідність здійснення додаткових контактів із ВПП, що зарекомендували себе як сумлінні, та забезпечуючи економію бюджетних коштів під час їх супроводження.

Ризик-орієнтований підхід є також важливим складником британської моделі супроводження великих платників. Обслуговування ВПП в Об'єднаному Королівстві здійснює структурний підрозділ Королівської податкової та митної служби (Her Majesty Revenue and Customs) – Дирекція великого бізнесу (ДВБ) [9].

Окрему увагу у Великобританії приділено також обслуговуванню заможних платників – фізичних осіб, що володіють активами вартістю понад 20 млн. фунтів стерлінгів. Це не дивно, зважаючи на дані щорічного звіту The Wealth Report 2015 про найбагатших осіб сучасності, згідно з яким саме в Лондоні проживає найбільша кількість заможних осіб не лише у Великобританії, а й у всьому світі – 4 364 особи [10, с. 30–31].

Формування налагодженої співпраці між податковими органами та великими підприємствами є також одним із пріоритетних напрямів роботи Норвезької податкової адміністрації (The Norwegian Tax Administration). Починаючи з 2015 р. типовими критеріями ідентифікації великих платників у Норвегії є обсяг доходу або вартість активів понад 1 млрд. норвезьких крон [3, с. 87].

Податкове супроводження великих платників у Норвегії здійснюється Центральним офісом для великих підприємств (The Central Tax Office for Large Enterprises), який разом із ще двома Центральними офісами, Дирекцією з податків (The Directorate of Taxes) в Осло та п'ятьма регіональними податковими офісами входить до структури Норвезької податкової адміністрації [11, с. 10].

На думку фахівців ОЕСР, традиційні методи аудиту та контролю не здатні забезпечити достатній рівень податкової дисципліни великих платників. Саме тому, досягши певного успіху у налагодженні взаємодії з великими платниками, нині Податкова адміністрація Норвегії переходить до нового етапу – застосування так званого активного діалогу з ВПП. Цей підхід передбачає використання даних ретроспективного аудиту

для профілактики подальших податкових правопорушень шляхом діалогу з підприємствами виходячи з повноважень податкової адміністрації. Зміст діалогу фактично полягає у роз'ясненні правил та проведенні внутрішнього аудиту.

У 2012 р. шість великих господарюючих суб'єктів із різних секторів національної економіки стали учасниками добровільного діалогу з Норвезькою податковою адміністрацією.

Слід зауважити, що перехід до проведення розширеного діалогу із ВПП є загальною тенденцією для країн із передовим досвідом податкового супроводження даної категорії платників, однак найбільш прогресивними у даному аспекті виявилися Нідерланди.

Як уже зазначалося, саме Нідерландська модель організації податкового супроводження великих платників за галузевим принципом стала базовою під час створення Центрального офісу з обслуговування великих платників в Україні, і саме уряд цієї держави виступив одним з ініціаторів запровадження розширеної взаємодії з великими платниками, започаткувавши в 2005 р. програму «Горизонтальний моніторинг», історія запровадження якого бере початок ще з 2002 р. Саме тоді Науковою радою з державної політики Нідерландів у доповіді «Майбутнє правового суспільства» було запропоновано перехід від «вертикальних» до «горизонтальних», тобто рівноправних відносин між урядом та громадянами як відповідь на зміни в міжнародному та соціальному партнерстві. Рекомендації, закладені в доповіді, було впроваджено у програмі модернізації уряду, а в 2005 р. було розпочато пілотний проект горизонтального моніторингу для великих платників податків, ключовими принципами якого було визнано взаємодовіру, взаєморозуміння і прозорість [12].

Першими учасниками експерименту стали 20 великих корпоративних платників. Програма являла собою спробу поглибити довіру Нідерландської Податкової та Митної адміністрації (The Netherlands Tax and Customs Administration) до платників податків для усунення податкових невизначеностей та ризиків неплатежів, яка зобов'язувала платника сигналізувати податкові органи щодо будь-яких проблемних питань, які приховували у собі потенційні та значні ризики.

Головною умовою договору виступала наявність у підприємства високого рівня внутрішнього податкового контролю (Tax Control Framework) [2, с. 63].

Зокрема, за угодою Податкової та Митної адміністрації Нідерландів (ПМАН), підприємство зобов'язувалося звернутися до податкової служби у разі виникнення податкового ризику, а інспектор, своєю чергою, – прояснити ситуацію із цього приводу протягом певного часу.

До речі, формат угод між сторонами горизонтального моніторингу завжди був індивідуальним для різних платників, проте вихідні пункти і зміст договору були однаковиими. Угоди, звісно, мали відповідати національному законодавству і фіскальній політиці Нідерландів.

Проведений експеримент із горизонтального моніторингу мав у Нідерландах чималий успіх: майже всі компанії, які брали у ньому участь, виявили бажання продовжити роботу за угодами. Експерти визначилися з новим терміном, який був покладений в основу горизонтального моніторингу, – концепція довіри між учасниками експерименту. У рамках експерименту було виділено нову лінію в бізнесі, яка отримала назву податкової впевненості [1].

Нині горизонтальний моніторинг у Нідерландах – провідний елемент взаємовідносин податкових органів не лише з великими підприємствами, а й із представниками малого і середнього бізнесу.

Для ідентифікації великих платників у Нідерландах застосовуються множинні критерії: реєстрація на Амстердамській фондовій біржі та/або нарахування середньозваженого розміру прибуткових податків, податку на додану вартість та соціальних платежів обсягом понад 25 млн. євро; ведення господарської діяльності у фінансовій, нафтогазовій або енергетичній галузях; функціонування як неприбуткова організація із середньозваженою величиною сплачених податків понад 37,5 млн. євро і т. ін. До вказаного переліку можуть бути включені також компанії, які не відповідають жодному із зазначених критеріїв, однак потенційно є великими платниками, яким притаманний високий ступінь фінансового ризику.

Обслуговування великих платників здійснюється галузевими командами, організованими за такими напрямками: фінанси; технології, комунікації та енергетика; природні ресурси, нафта і газ. Робота з обслуговування великих платників у дев'яти податкових офісах Нідерландів координується двома членами з команди управління податкових офісів Амстердаму та Роттердаму, а також за допо-

могою Координаційної групи по роботі з дуже великими організаціями [3, с. 100].

Нині для проведення горизонтального моніторингу між ПМАН та великим платником укладається угода на умовах взаємодовіри, взаєморозуміння та відкритості, яка містить основні обов'язки сторін і є свідченням того, що податковому органу надається актуальна інформація щодо податкової стратегії підприємства, його податкового контролю і т. ін. Дана інформація є складовою частиною клієнтського профілю великого платника і дає змогу зосередити увагу працівників фіскального органу виключно на тих платниках, які потребують горизонтального моніторингу.

У підсумку від такої форми співпраці виграє й великий платник, адже одержує повну картину не лише про своє фінансове становище, а й про операції, непрямо пов'язані з оподаткуванням. Розпочинається горизонтальний моніторинг із дослідження внутрішнього середовища клієнта, за чим слідує зустріч із ним, згодом проводиться так зване сканування відповідності клієнта вимогам програми.

Знову ж таки, важливою умовою участі в горизонтальному моніторингу виступає організація великим платником системи якісного внутрішнього податкового контролю.

Останній етап співпраці підконтрольного об'єкта з податковим органом – подальше вдосконалення моніторингу й контролю – характеризується найвищим рівнем нагляду: вивчення профілю клієнта; зустріч із клієнтом; визначення відповідності; аналіз адекватності контролю; вдосконалення контролю й моніторингу [13].

Суть даної програми можна звести до того, що учасник горизонтального моніторингу перебуває під постійним контролем із боку фіскального органу, однак не контролем у традиційному для нас уявленні, який спрямований на виявлення невідповідностей у звітності та передбачає застосування жорстких санкцій, а наглядом, що виявляється у постійному спостереженні за діяльністю платника податків та оперативному реагуванні на проблеми в оподаткуванні, що виникають у процесі його фінансово-господарської діяльності.

Слід зазначити, що найбільш важливими для головного податкового відомства Нідерландів є наявність зворотного зв'язку та оцінка ставлення платників до податкових органів. Для цього ПМАН проводить щорічний моніторинг сприйняття та оцінки фізичних і юридичних осіб діяльності фіскальних органів (із проведених опитувань у 2011 році понад

84% представників великого бізнесу, відзначили дуже позитивне сприйняття цієї програми) [6, с. 127].

Міжнародна практика супроводження ВПП засвідчила, що ідеальна операційна модель функціонування спеціалізованих податкових офісів із роботи з великими платниками податків передбачає наявність таких чотирьох ключових елементів, як:

- інтерактивна взаємодія з платниками податків (передумовою підвищення рівня сумлінної сплати податків є налагодження податковими органами партнерських відносин із ВПП, що передбачає моніторинг їх економічної поведінки, врахування інтересів платників податків та пошук передових форм співпраці);

- інноваційні технології та ризик-орієнтовані методики обробки інформації (збір і консолідація даних обліку платників податків та обов'язкових платежів вимагають від працівників податкових органів володіння специфічними навичками та виваженого підходу до оцінки податкових ризиків із застосуванням автоматизованих інструментів обробки інформації);

- всебічний контроль (здійснення контролю та цільового втручання у господарську діяльність ВПП є виправданим щодо ризику несплати і повинно передбачати попереднє виявлення та усунення проблемних питань в оподаткуванні та посилення уваги податкових органів до відбору та опрацювання інформації, яка підлягає перевірці);

- персоналізоване консультування (комплексність податкового законодавства, яким керуються у своїй діяльності великі платники податків, зумовлює важливість надання професійної консультативної допомоги працівниками спеціалізованих податкових органів по роботі з ВПП).

Висновки з цього дослідження. Таким чином, узагальнення зарубіжного досвіду супроводження великих платників податків дало змогу виявити, що спільними рисами для окремих країн в ефективній взаємодії з ВПП та заможними особами є: ризик-орієнтований підхід, у тому числі формування ризикового профілю платника, ведення розширеного діалогу з платниками та переважання нетрадиційних методів контролю, спрямованих на попередження правопорушень, а не на застосування санкцій за їх вчинення. Вважаємо також, що імплементація провідного зарубіжного досвіду в Україні потребує реалізації таких завдань:

- запровадження ризик-орієнтованих методик супроводження ВПП, здійснення дифе-

ренціяції платників та відповідних підходів до роботи з ними за ступенями ризику, а також введення повнофункціонального горизонтального моніторингу як сервісу для великих платників податків, що дасть змогу поглибити нагляд фіскальних органів за тими платниками, які несуть найвищий ризик утрат для бюджету, без посиленого втручання в діяльність підприємств, а також знизити рівень фінансування контрольних заходів органів, що здійснюють обслуговування великих платників;

– посилення двостороннього зв'язку між фіскальними органами та великими платниками у контексті спостереження за ставленням останніх до діяльності ООВП та формування на цій основі рішень щодо внесення змін до політики податкових органів.

Разом із цим очевидно, що в основі всіх заходів, спрямованих на оптимізацію механізму супроводження великих платників податків, велике значення матиме фіскальний інтерес держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пелех С. Горизонтальний моніторинг – новий сервіс для сумлінних платників податків / С. Пелех, Т. Демків // Вісник Державної фіскальної служби України. – 2012. – № 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/623>.
2. Швабій К.І. Пріоритети реформування податку на доходи фізичних осіб у сучасних умовах / К.І. Швабій // Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). – 2013. – Вип. 2. – С. 50–54.
3. OECD (2015), Tax Administration 2015: Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies, OECD Publishing, Paris. – 384 p.
4. Forum on Tax Administration: Tax Administration in OECD and Selected Non-OECD Countries / Comparative Information Series (2010). – 2011.
5. Baer K. Improving Large Taxpayers' Compliance: A Review of Country Experience // By a Staff Team Led by Katherine Baer. – International Monetary Fund, 2002. – 64 p.
6. OECD (2013), Tax Administration 2013: Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies, OECD Publishing. – 379 p.
7. Annual Compliance Arrangements with Large Corporate Taxpayers / The Auditor-General ANAO Report. Performance Audit. – 2014-2015. – № 5. – 104 p. [Electronic resource]. – Access mode : http://www.anao.gov.au/~media/Files/Audit%20Reports/2014%202015/Report%205/AuditReport_2014-2015_5.pdf.
8. How we identify wealthy individuals and their businesses / Australian Taxation Office [Electronic resource]. – Access mode : www.ato.gov.au/General/Building-confidence/Private-owned-and-wealthy-groups/About-private-owned-and-wealthy-groups/How-we-identify-wealthy-individuals-and-their-businesses/+&cd=4&hl=uk&ct=clnk&g=ua.
9. HM Revenue and Customs Large Business / HMRC [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.gov.uk/guidance/hm-revenue-and-customs-large-business#large-business>.
10. The Wealth Report 2015 / Knight Frank. – 2015. – Access mode : <http://content.knightfrank.com/research/83/documents/en/wealth-report-2015-2716.pdf>.
11. Annual report 2012 / The Norwegian Tax Administration [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.iota-tax.org/images/stories/documents/annual%20reports/Annual%20Report%202012%20-%20Norway.pdf>.
12. Horizontal Monitoring Within the Medium to Very Large Businesses Segment : Guide / The Netherlands Tax and Customs Administration. – 2010 [Electronic resource]. – Access mode : http://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/horizontal_monitoring_very_large_businesses_dv4061z1pleng.pdf.
13. Supervision Large Business in the Netherlands / Tax and Customs Administration [Electronic resource]. – Access mode : http://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/supervision_large_business_in_netherlands_dv4231z1fdeng.pdf.